

KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL
GYŐRI IGAZGATÓSÁGA

**A GAZDASÁGSZERKEZETI ÖSSZEÍRÁS
FŐBB EREDMÉNYEI
A NYUGAT-DUNÁNTÚLON**

Győr
2006

© Központi Statisztikai Hivatal
Győri Igazgatósága, 2006

nyomdai
ISBN-10: 963-235-065-0
ISBN-13: 978-963-235-065-3

webes
ISBN-10: 963-235-066-9
ISBN-13: 978-963-235-066-0

Igazgató:
Nyitrai József

Készítette:
Novák Zoltán

*Másodlagos publikálás csak a forrás megjelölésével, adatok átadása
csak a KSH Győri Igazgatósága engedélyével történhet!*

A KSH Győri Igazgatósága kiadványai
megrendelhetők, megvásárolhatók:
Győr, Bem tér 19. Telefon: 96/502-400 Telefax: 96/427-033

KSH az interneten: www.ksh.hu

TARTALOM

Megjegyzések – Jelmagyarázat.....	4
Bevezető	5
A gazdaságok száma.....	6
A tevékenység jellege	7
A gazdaságok értéktermelő-képessége.....	8
Földhasználat.....	9
Szántóföldi növények termelése	11
Gyümölcs- és szőlőtermesztés	13
Agrotechnika	15
Táblázatok	17
A gazdaságok száma és megoszlása gazdaságcsoportok szerint	18
A gazdaságok száma és megoszlása termelési típusok szerint	18
Az egyéni gazdaságok száma és megoszlása termelési típusok és a gazdálkodás célja szerint a Nyugat-Dunántúlon.....	19
A gazdaságok száma és megoszlása gazdaságcsoportok és a bruttó termelési érték nagyságkategóriái szerint a Nyugat-Dunántúlon	20
A gazdaságok száma és megoszlása termelési típusok és a bruttó termelési érték nagyságkategóriái szerint a Nyugat-Dunántúlon	21
A földterület nagysága és megoszlása termelési típusok és gazdaságcsoportok szerint a Nyugat-Dunántúlon.....	22
A használt földterület nagysága termelési típusok, gazdaságcsoportok és művelési ágak szerint a Nyugat-Dunántúlon, 2005.....	23
A használt földterület átlagos nagysága termelési típusok, gazdaság-csoportok és művelési ágak szerint a Nyugat-Dunántúlon, 2005.....	24
A termőterület megoszlása gazdaságcsoportonként a termőterület nagyságkategóriái szerint a Nyugat-Dunántúlon.....	25
A szántóföldön termelt növénycsoportok, fontosabb növények betakarított területe és megoszlása gazdaságcsoportonként a Nyugat-Dunántúlon.....	26
A zöldség-, a gyümölcs- és a szőlőtermesztő gazdaságok száma és részesedése az országosból a Nyugat-Dunántúlon	27
A gyümölcsstermelő gazdaságok számának megoszlása a gyümölcssterület nagyságkategóriája szerint a Nyugat-Dunántúlon.....	28
Szerves- és műtrágyázás főbb művelési ágak szerint a Nyugat-Dunántúlon, 2005.....	29
Módszertani megjegyzések	30

Megjegyzések

A százalék- és viszonyszámok számítása kerekítés nélküli adatokból történt.

Az adatok és a megoszlási viszonyszámok kerekítése egyedileg történt, ezért a részadatok összegei eltér(het)nek az összesen adatoktól.

Jelmagyarázat

- A megfigyelt statisztikai jelenség nem fordult elő.
- .. Az adat nem ismeretes.
- ... Nem közölhető adat.
- 0, 0,0 A mutató értéke olyan kicsi, hogy kerekítve zérust ad.

Bevezető

A magyar mezőgazdaságban az 1990-es években strukturális változás következett be. A folyamatok révén módosult a tulajdonformák összetétele, a gazdálkodás szervezeti kerete, de legfőképpen a földhasználat.

A gazdasági és társadalmi szervezetek részéről folyamatos igény mutatkozik az agrárium mindenkori helyzetének bemutatására. A mezőgazdaságot érintő szakmai döntések meghozatalához elengedhetetlen a folyamatos monitoring, a tevékenység több kontextusban történő felmérése, a gazdálkodás jellemzőinek megismerése. A gazdaságszerkezeti összeírás keretében begyűjtött adatok megalapozzák mindemellett a vidékfejlesztés, az agrár-környezetvédelem, illetve a fenntartható mezőgazdaság stratégiájának kialakítását is.

Az Európai Unió a közös mezőgazdasági politika kialakításához és végrehajtásához szükséges információt a tíz évenkénti teljes körű felmérés mellett a 2-3 évente ismétlődő gazdaságszerkezeti összeírások keretében nyeri.

Az Európai Unió előírásainak megfelelően a Központi Statisztikai Hivatal 2005. november 14. és 28. között *Gazdaságszerkezeti Összeírást* (GSZÖ 2005) hajtott végre. A GSZÖ 2005 lebonyolítását az 1996/2467 számú EU Tanácsi rendelet tette kötelezővé a tagállamokban. A magyar Kormány a feladat végrehajtását a 303/2004 számú OSAP (Országos Adatgyűjtési Program) rendeletben szabályozta. A felvétel célja az volt, hogy átfogó képet adjon az EU csatlakozás óta a magyar mezőgazdaságban végbement szerkezeti változásokról.

Az összeírás során a gazdasági szervezetek teljes körűen, postán küldték vissza a kitöltött kérdőíveket. Az egyéni gazdaságok megfigyelése a 2000-ben végrehajtott Általános Mezőgazdasági Összeírás (AMÖ 2000) véletlenszerűen kijelölt összeírási körzeteiben történt, ahol valamennyi gazdaságot feltérképeztek.

A felvétel – amely az ország településeinek közel egyharmadát érintette – a KSH igazgatóságainak irányításával mintegy 2 000 számlálóbiztos végezte. A nyugat-dunántúli régióban a felvétel minden ötödik településen (127 helységben), 213 körzetben zajlott, ahol összesen csaknem 28 ezer címet keresetek fel az összeírók. A megfigyelt háztartások 68%-a érte el a gazdaság fogalmának megfelelő küszöbértéket, róluk a gazdálkodó válaszai alapján részletes kérdőíves felmérés készült.

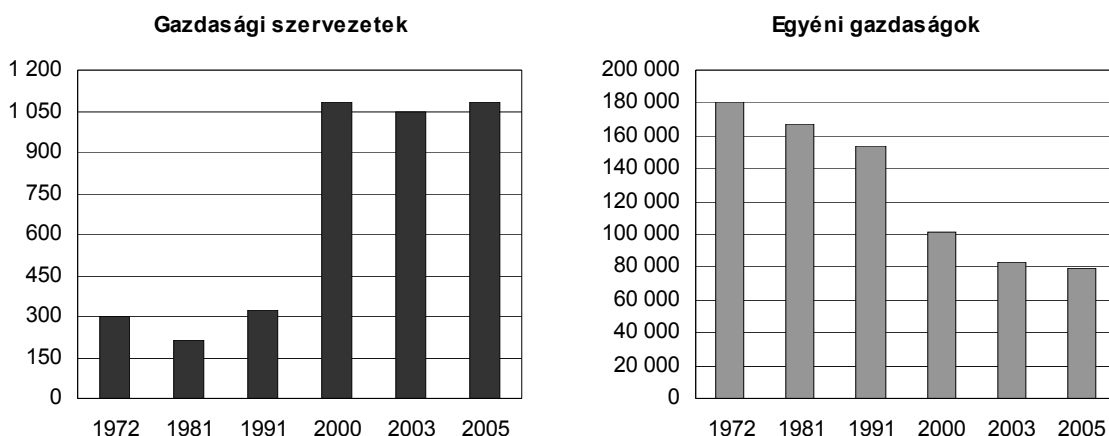
Az alábbi elemzés a Gazdaságszerkezeti Összeírás eddig megjelent adatainak felhasználásával mutatja be a nyugat-dunántúli régió mezőgazdaságának legfőbb jellemzőit.

A gazdaságok száma

Az elmúlt több mint három évtizedben gyökeresen átalakult a magyar mezőgazdaság szervezeti struktúrája. Ez meghatározóan a mindenkori agrárpolitika célkitűzéseinek megvalósításával, a piaci viszonyok folyamatos változásával függött össze. Mindezek hatását jól érzékelteti a mezőgazdasági tevékenységet folytatók számának gazdálkodási főcsoportok szerinti alakulása.

Az 1970-es és 1980-as években a nagyüzemi gazdálkodás kereteinek megszilárdítása és a birtokkoncentráció hatására a gazdasági szervezetek száma koncentráltabbá vált. A társadalmi-gazdasági fordulat után a magánosítást célzó törekvések nyomán általánossá vált a nagyobb egységek szétaprózódása, így különféle vállalkozási formák jöttek létre az állami gazdaságok és a termelőszövetkezetek gazdasági bázisán. A mezőgazdaságban e folyamatnak jogi keretet adott a kárpótlási és az új szövetkezeti törvény, valamint a reorganizációs kormányrendeletek meghozatala. A változás következtében 2000-ben már mintegy 1 100 mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdasági szervezetet tartottak nyilván a régióban, az 1990. évi közel 3,5-szeresét. Számuk növekedése az ezredforduló után megállt, az azóta eltelt időszakban – a 2003. évi kisebb visszaesés után – lényegében állandósult.

A gazdaságok számának alakulása a Nyugat-Dunántúlon



Az agrártevékenységet folytató egyéni gazdaságok (1991-ig kistermelői gazdaságok) száma az elmúlt 33 évben lényegében folyamatosan csökkent. Különösen az 1990-es években esett vissza nagyobb mértékben a háztáji és az illetményföldek megszűnése következtében. 2000 és 2005 között a fogyás tovább folytatódott – 22%-kal lett kevesebb az egyéni gazdaságok száma –, bár üteme az időszak második felében mérséklődött. Ez utóbbi csökkenés fő oka a tőke- és a szaktudás hiánya mellett az volt, hogy a mezőgazdaságban felhasznált anyagok ára jelentősen megemelkedett, így több tevékenység esetében gazdaságtalanná vált a termelés. Mindehhez hozzájárult a folyamatosan növekvő – és egyre inkább nemzetközivé váló – piaci kínálat, a minőséggel szemben támasztott követelmények szigorodása és az egyre élesebbé váló árverseny.

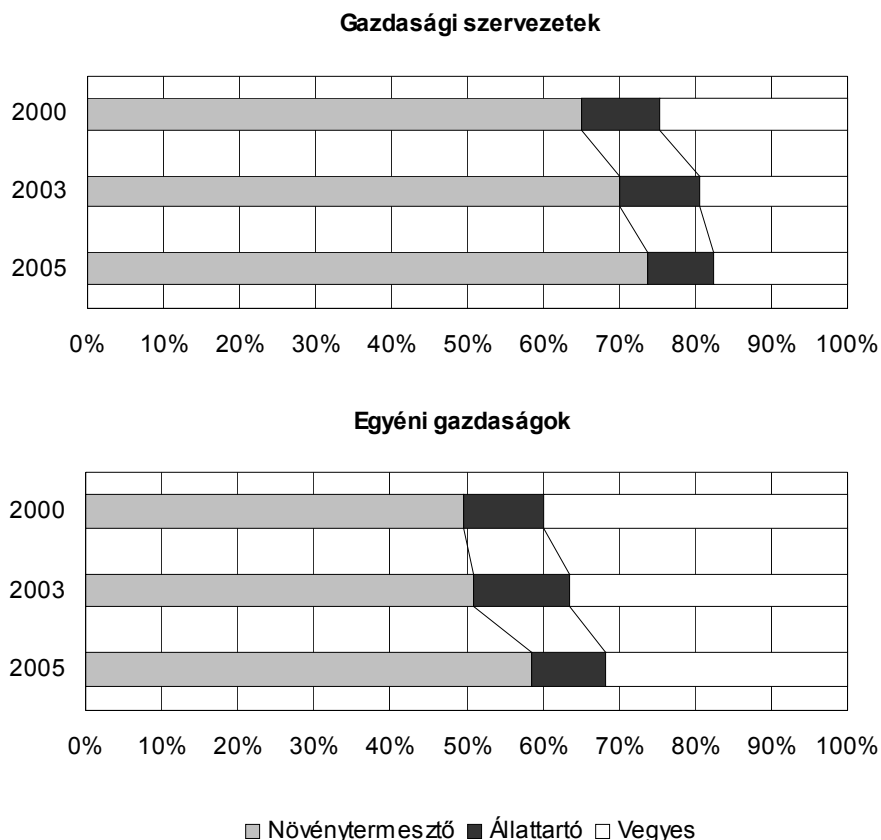
A folyamatok eredményeképpen 2005 végén 79 ezer gazdaságnak volt nyugat-dunántúli székhelye, ők képviselték a Magyarországon regisztrált termelők 11%-át. A gazdaságok döntő többségét (99,6%-át) mezőgazdasági tevékenységet folytató háztartások

vagy adószámmal rendelkező egyéni vállalkozások képviselték. Mivel 2000 és 2005 között a társas agrárvállalkozások száma nem változott, az egyéni gazdálkodóké viszont számottevően visszaesett, a gazdaságok között utóbbiak aránya valamelyest (0,3 százalékponttal) mérséklődött.

A tevékenység jellege

A különböző mezőgazdasági termelést folytató gazdaságok száma az ezredforduló óta eltérő mértékben csökkent. Legnagyobb mértékben, közel 60%-kal esett vissza a mind a használt földterületük kiterjedése, mind az állatállományuk nagysága alapján gazdaságnak minősülő (ún. vegyes gazdálkodást folytatók) száma, így részesedésük a 2000. évi 40%-ról 31,5%-ra mérséklődött. A folyamat háttérében a haszonállatok számának erőteljes fogyása húzódott meg. Az állattartással foglalkozó kisüzemek ugyanis a piaci folyamatok változására gyorsan és érzékenyen reagálnak, miközben a kizárólag földhasználók – elsősorban a művelési kényszer miatt – kevésbé fogékonyak a külső hatásokra.

A gazdaságok számának alakulása termelési típus szerint a Nyugat-Dunántúlon



Az elmúlt időszak nem kedvezett a gazdasági haszonállatokkal foglalkozók számára. Ennek háttérében elsősorban az állattartással kapcsolatos kiadások átlagosnál nagyobb emelkedése húzódott meg. 2000 és 2005 között a ráfordítások legnagyobb tételét jelentő takarmányok ára ugyanis 19,7%-kal növekedett, miközben az élő állatok és állati termékek tarifája átlagosan 13,3%-kal nőtt. Mindezek hatására az állattartó gazdaságok száma az

ezredforduló óta közel egyharmaddal csökkent, így részesedésük a gazdaságok között 2005-re tíz százalék alá mérséklődött.

2005-ben 7%-kal kevesebb növénytermesztéssel foglalkozó gazdaság létezett a régióban, mint 2000-ben. Mivel az állattartással foglalkozók és a vegyes tevékenységet folytatók száma ennél nagyobb mértékben zsugorodott, így a kizárólag földművelési, kertészeti tevékenységet végzők súlya tovább erősödött a gazdaságok körében.

A folyamatok irányultsága mindkét gazdaságcsoportban hasonlóan alakult. Ugyanakkor az egyéniak között a gazdasági szervezetekhez képest jóval nagyobb arányt képviseltek a vegyes gazdálkodók. Ez azzal magyarázható, hogy az állattartással foglalkozók igyekeznek haszonállataik takarmányszükségletet saját maguk előállítani.

Az egyéni gazdaságok esetében a mezőgazdasági termelés célja 2000 és 2005 között gyakorlatilag nem változott. A legutolsó összeírás időpontjában a gazdaságméretet elérő háztartások és egyéni vállalkozók hattizede kizárólag saját fogyasztásra termelt, akárcsak az ezredfordulón. További nem egészen háromtizedük a szükségleten felüli mennyiséget eladta és mindössze egytizedük gazdálkodott hivatásszerűen, azaz kizárólag azért, hogy a megtermelt javakat értékesítse.

Termelési típus szerint a gazdálkodás célja némiképp különbözött. A kifejezetten állatok tartásával foglalkozók esetében az önellátásra termelők aránya meghaladta a 70%-ot, ugyanakkor mindössze 6%-uk nevelt értékesítés céljából haszonállatot. A vegyes gazdálkodást folytatók között volt a legalacsonyabb a növényi és állati terményeket kizárólag saját konyhára előállítók részesedése (minden második kistermelő tartozott ebbe a csoportba), ugyanakkor ebben a termelői körben volt a legjellemzőbb a felesleg eladása. A növénytermeléssel foglalkozók mintegy kétharmada a megtermelt terményt felhasználta, azonban 2000-hez viszonyítva erősödött – és a többi termelési típushoz képest is itt volt a legmagasabb – a kizárólag értékesítési megfontolásból gazdálkodók aránya (12,2%).

A gazdaságok értéktermelő-képessége

A gazdaságok jövedelemtermelő-képessége, teljesítménye, a mezőgazdasági termelés volumene a hozamok és az átlagárak alapján számított *bruttó termelési érték* segítségével vizsgálható. Az adatok alapján megállapítható, hogy a régióban a gazdaságok túlnyomó többsége (87,8%-a) igen alacsony, évi 600 ezer Ft-nál kisebb termelési értéket állított elő. A költségek levonása után összességében a vállalkozások és a háztartások 2-3%-a tartozhatott azok csoportjába, amelyek megélhetése döntően a mezőgazdasági tevékenységtől függött.

A legutolsó két gazdaságszerkezeti összeírás között eltelt időszakban a gazdaságok jövedelemtermelő-képessége mérséklődött. Tovább nőtt a legalacsonyabb, évi 600 ezer Ft-nál kisebb értéket előállítók részesedése, miközben az ennél magasabb hozamot produkálók aránya a legtöbb jövedelmi kategóriában zsugorodott.

Annak ellenére, hogy a két gazdálkodási főcsoportban az ökonómiai méret és a tevékenységi struktúra az 1990-es években a változások nyomán bizonyos szempontból közelített egymáshoz, az üzemméret, az emberi és a technológiai erőforrások közötti különbség összességében megmaradt. Mindez megmutatkozik a termelési érték eltérő nagyságában is, mely a társas vállalkozásoknál széles skálán mozgott. A gazdasági szervezetek jövedelmi kategóriák szerinti megoszlása ugyanakkor kiegyenlítettebb képet mutatott, mint az egyéni gazdaságoké, utóbbiak csaknem kilenctizede ugyanis a 600 ezer Ft-

nál kisebb értéket létrehozók csoportjába tartozott. A gazdasági szervezetek esetében a jövedelemtermelő-képesség 2003 és 2005 között mérsékelt ütemben változott. A folyamat legfőbb jellemzője az volt, hogy tovább csökkent a legnagyobb, évi 70 millió Ft-nál magasabb értéket előállító vállalkozások száma és aránya, miközben a legalacsonyabb értéket produkálóké tovább bővült.

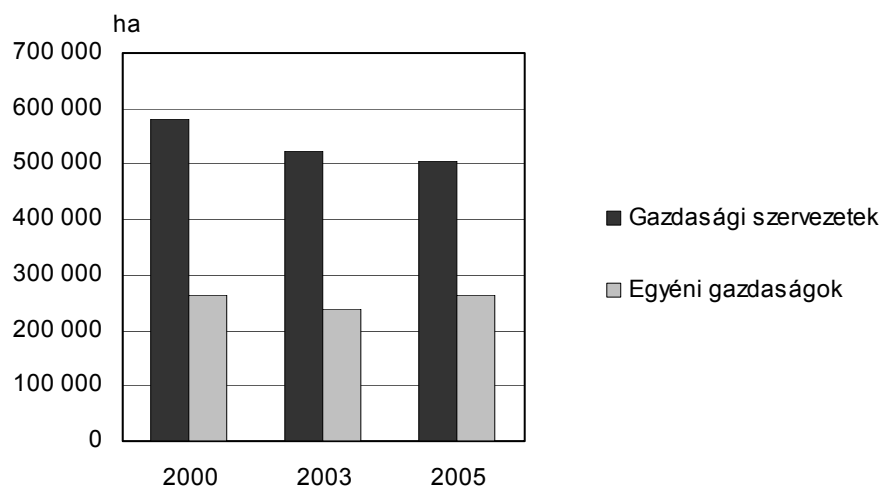
Az egyes tevékenységi kategóriákat összehasonlítva a vegyes termelést folytatók érték el magasabb jövedelmi szintet. Amíg kizárólag a növénytermeléssel vagy állattartással foglalkozók 93-94%-a 600 ezer Ft-nál kisebb termelési értéket előállító gazdaságnagyság-csoportba tartozott, a vegyes gazdaságok háromnegyede sorolódott a legalacsonyabb jövedelmet előállítók közé. Ha gazdaságcsoportonként külön-külön vizsgáljuk a különböző termelési célú szervezetek értéktermelő-képességét, megállapíthatjuk, hogy a gazdasági szervezetek közül a „több lábon állók”, azaz a vegyes profilúak közül többen érték el magasabb jövedelmet. A csoportba tartozó 191 vállalkozás közel egyharmada 150 és 500 millió Ft közötti értéket hozott létre, de további egyötödüknél is 70 millió Ft-ot meghaladó érték képződött. Ezzel szemben a kizárólag állattartó vagy földműveléssel, kertészeti tevékenységgel foglalkozó kistermelők 94, illetve 95%-a egyenként nem állított elő 600 ezer forintnyi jövedelmet.

Földhasználat

A mezőgazdaságban lezajlott változások következtében a termelőeszközök és a föld magántulajdonba került. A tulajdonváltással együtt ugyanakkor a birtok és annak tényleges használata elvált egymástól, a földművelésben általánossá vált a bérleti és egyéb jogviszonyok alkalmazása.

A Nyugat-Dunántúlon 2000 és 2005 között csökkent a mezőgazdasági termelést folytató gazdaságok használatában lévő földterület kiterjedése és aránya. 2005-ben az általuk hasznosított terület az öt évvel korábbihoz képest 9%-kal, 771 ezer hektárra esett vissza, így részesedésük a régió területéből a korábbi 75%-ról 68%-ra mérséklődött.

A használatában lévő földterület nagysága gazdaságcsoportonként a Nyugat-Dunántúlon



A változások ellenére a földterület hasznosításában a közép- és nagyüzemek szerepe maradt a meghatározó, kétharmadán ők gazdálkodtak. Mindez igaz annak ellenére is, hogy az ezredforduló óta az általuk művelt terület nagysága 13%-kal csökkent, az egyéni gazdaságoké pedig lényegében nem változott.

Az egyes gazdálkodási típusba sorolt termelők használatában lévő földterület nagysága számottevően módosult a 2000 utáni időszakban. Mindez az állatállomány folyamatos csökkenésére vezethető vissza. Az ezredfordulón még a növény és állattartási tevékenységet együttesen folytatók hasznosították a földterület 59%-át, 2005-ben viszont már csak 46%-át művelték. Ez időszak alatt ugyanilyen mértékben bővült a kizárólag növénytermeléssel foglalkozók által gondozott terület nagysága, mivel a haszonállatokat tartók gyakorlatilag nem vagy csak elenyésző földterülettel rendelkeztek. Mindkét gazdálkodási csoportban hasonló irányú folyamat játszódott le, ugyanakkor 2005-ben gazdasági szervezetek közül a növénytermeléssel foglalkozók, az egyéni gazdaságok esetében pedig a vegyes gazdálkodást folytatók gazdálkodtak a földek legnagyobb hányadán.

A régió gazdaságainak használatában lévő 771 ezer hektár kiterjedésű földterület 93,5%-a, 721 ezer hektár hasznosul. A földterület kétharmadát kitevő mezőgazdasági terület túlnyomó többségén (kilenctizedén) szántóföldi növénytermelés folyik. Annak ellenére, hogy a régió középső és déli megyéje kifejezetten jó adottságokkal rendelkezik ültetvények számára, az 5 ezer hektárnyi gyümölcsös a mezőgazdasági terület mindössze egy százalékát tette ki. Ennél mindössze 1 300 hektárral volt nagyobb a szőlők kiterjedése, amelyek túlnyomó többsége szigetszerűen helyezkedik el. Az ültetvények zöme ugyanis a Soproni, a Pannonhalmi és a Balatonmelléki borvidék területén összpontosul. A gazdálkodók számottevő, 43 ezer hektárt elérő gyepterülettel rendelkeztek, amelyek jó része azonban az elmúlt időszakban már nem hasznosult az állatállomány visszaesése következményeként. A régióban jelentős az erdőgazdálkodás és a hozzá szorosan kapcsolódó vadgazdálkodás, mivel a térségben magas fokú az erdősültség, eléri a 200 ezer hektárt. Magyarország élő fakészletének egyötöde itt található. Mindez azt jelenti, hogy a gazdaságok használatában lévő területből minden negyedik hektár erdei életközösségnek ad helyet.

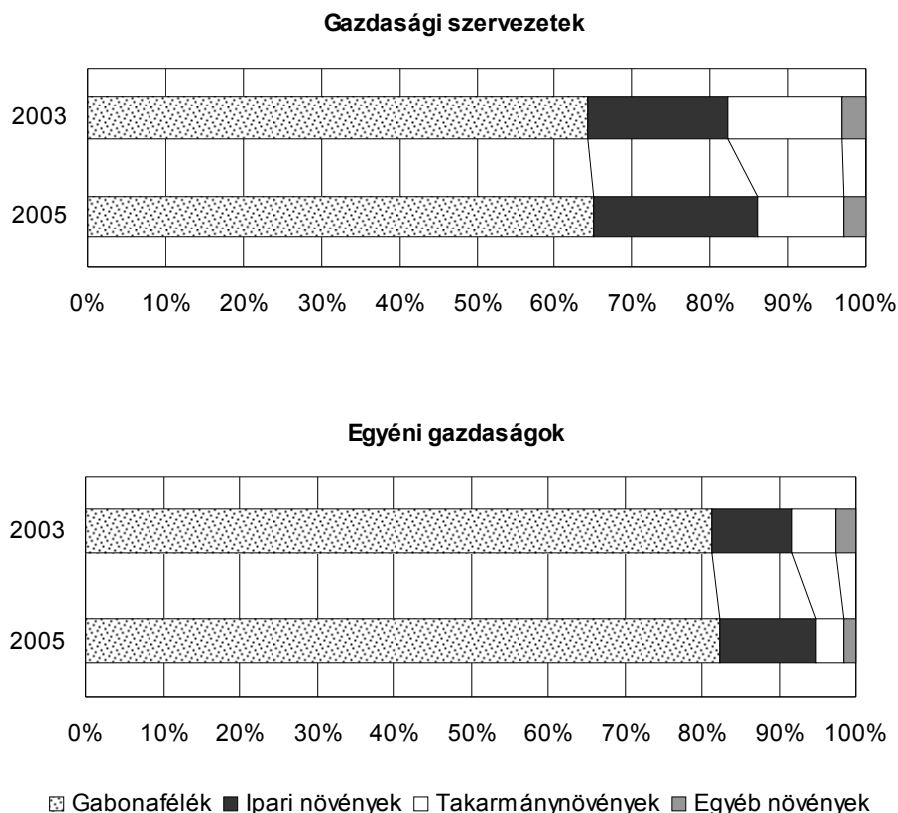
A művelési ágak többségében a területek nagyobb hányadát a növénytermeléssel foglalkozó gazdaságok művelik. Ez alól kivétel a szántó és a gyeperület. Előbbi esetében a terület 53%-át, utóbbinál pedig – az állatállomány takarmányszükségletéből adódóan – 82%-át gondozták a vegyes gazdaságok. A különböző nagyságú, illetve termelési típusú gazdaságok földhasznosításának szerkezete némiképp eltérő. Az egyéni gazdaságok a használatukban lévő földterület felén, ugyanakkor a társas vállalkozások több mint háromnegyedén folytattak szántóföldi növénytermesztést. A szervezetek esetében a szántó kisebb részesedése azzal függött össze, hogy a régióban található erdők kilenctizedének (83 ezer hektárnak) kezelését és gondozását társas vállalkozások, meghatározóan az állami erdészeti szolgálathoz tartozó erdőgazdaságok végzik. Ebből adódóan a gazdasági szervezetek földterületének 36%-át borította erdő, ez az arány a kistermelők körében nem érte el a 9%-ot sem. A szigorú erdőhasznosítási előírások miatt várható, hogy tovább csökken a magántermelők, ugyanakkor ezzel párhuzamosan nő az erdő-birtokossági társulások használatában lévő területek kiterjedése. A szervezetek és az egyéni gazdálkodók esetében egyaránt megfigyelhető, hogy a növénytermeléssel foglalkozók esetében az erdő, a vegyes gazdálkodást folytatókéban pedig a szántó és a gyeperület a domináns gazdasági ág. Az ültetvényeket zömében a tisztán növénytermelési profilú gazdaságok gondozták.

A földterület átlagos nagysága kirajzolja a gazdasági szervezetek és az egyéni gazdálkodók közötti különbségeket az üzemméret és a termelési volumen tekintetében egyaránt. Az 1990-es években a korábbi nagyüzemi termőföldek zöme magántulajdonba került, viszont megfelelő agrotechnika és szakmai tudás hiánya miatt sokan nem művelték meg, inkább bérbe adták hivatásszerűen gazdálkodók számára. A folyamatok hatására a legkisebb és a legnagyobb birtokmérettel rendelkező gazdaságok száma és általuk használt termőterület nagysága valamelyest mérséklődött a közepes méretű termelő egységek javára. A régióban 2005-ben az összes méretküszöböt elérő gazdaság átlagosan 9,8 hektáron gazdálkodott. Ezen belül a gazdaságok alig 1,4%-át kitevő szervezetek fajlagosan 507, az egyéni gazdaságok pedig 3,4 hektárt hasznosítottak. Mindkét gazdálkodási főcsoportban a növénytermelés mellett állattartással is foglalkozók üzemmérete meghaladta a csak földművelést folytatókat. Az egyéni gazdaságokkal összehasonlítva a gazdasági szervezetek körében a legtöbb művelési ágban jóval éleesebb e két termelési típusba sorolt vállalkozások átlagos földterülete közti méretbeli eltérés.

Szántóföldi növények termelése

A Nyugat-Dunántúlon a természeti adottságok, termelési hagyományok következtében a földhasználatban a szántóföldi növénytermesztés a legfontosabb tevékenység. A régióban a gazdálkodók használatában lévő szántó 97%-át kultúrnövények borítják.

A szántóföldön termelt növénycsoportok betakarított területe gazdaságcsoportonként a Nyugat-Dunántúlon, 2003, 2005



A szántóföldi növényekkel hasznosított terület nagysága 2003 és 2005 között közel 7%-kal bővült, és elérte a 444 ezer hektárt. A növénytermesztésben a **gabonafélék** szerepe a domináns. Az összeírás keretében feldolgozott adatok szerint 2005-ben a hasznosított szántó 73%-án, mintegy 324 ezer hektáron takarítottak be a termelők kalászosokat és kukoricát. A gabonafélékkel borított szántó felét egyén gazdaságok művelték. Növényfajonként a termelés szerkezete a rendszeres mezőgazdasági adatgyűjtés alapján mutatható be. Ezek szerint a kalászos gabonákkal és a kukoricával borított szántó kiterjedése hasonló nagyságú. Ugyanakkor a régióban északról délre haladva csökken a búza, viszont nő a kukorica területe a gabonafélék körében.

A növényi terményeket feldolgozó üzemek egy része az 1990-es években bizonytalan helyzetbe jutott a magánosítás és a piacnyitás következtében. Mindez azt eredményezte, hogy a szántóföldi növénytermesztésben visszaszorult az **ipari növények** termesztése. Az elmúlt időszakban azonban újból kifizetődő lett termesztésük, különösen az olajos magvúaké, ezért a kapáskultúrák által fedett terület nagysága a régióban 2003 és 2005 között 15 ezer hektárral nőtt. Így részesedésük a vetésszerkezetben 15%-ról 17%-ra emelkedett. E kultúrák termesztése költséges, mivel igénylik a magas fokú agrotechnika alkalmazását, érzékenyek a tápanyag-utánpótlásra, növényvédelemre, ezért a velük való foglalatosság egybefüggő nagy szántóföldi táblákon, meghatározóan közép- és nagyüzemekben történik. Nem véletlen tehát, hogy 2005-ben az ipari növényekkel borított terület kétharmada a gazdasági szervezeteknél koncentrált.

Az állatállomány fogyasztásával indokolható a **takarmánynövények** területének zsugorodása. Két év alatt 10 ezer hektárral mérséklődött a zöld, fonnyasztott vagy erjesztett formában kizárólag haszonállatok etetésére telepített szántóföldi növény-kultúrák kiterjedése, így arányuk 11-ről 7,7%-ra mérséklődött. Mivel a kistermelők állattartási kedve nagyobb mértékben esett vissza, mint a társas vállalkozásoké, így az előbbi termelői csoport esetében a takarmánynövényekkel való foglalatosság erőteljesebben zsugorodott.

A régióban a szántóföldi **zöldség- és burgonyatermelés** jelentősége kicsi, vetésszerkezetben betöltött szerepük folyamatosan csökken. 2003-ban a szántó 0,9%-át foglalták el ezek a növények, 2005-ben már csak 0,6%-át. Ennek legfőbb oka az volt, hogy az itt termelt zöldségfélék versenyhátrányba kerültek a mediterrán országokból származó, nagy tömegben és az ottani éghajlati körülmények miatt alacsony költségszinten előállított, a bevásárlóközpontok által közvetlenül forgalmazott termékekkel szemben. A zöldségtermelés népszerűsége az utóbbi időben a „háztáji termelésben” is erőteljesen visszaesett, a saját konyhára történő termelés egyre kevésbé jellemző. Ezt bizonyítják a zöldségtermeléssel foglalkozó gazdaságok számának változására vonatkozó adatok. 2000-ben 7 960, 2005-ben viszont már csak 1 332 társas vállalkozás és kistermelő foglalkozott zöldségfélék előállításával a régióban, számuk 5 év alatt több mint nyolcvan százalékkal esett vissza.

2000-ben még a régióban tevékenykedett az ország zöldségtermeléssel foglalkozó gazdaságainak 12,5%-a, 2005-ben csupán 4,4%-uk működött itt. A zöldségkertészeteket jellemzően kisüzemek tartják fenn, 98%-uk egyéni gazdaság. Mivel a mezőgazdaságon kívüli jövedelemszerzés lehetősége a Nyugat-Dunántúlon országos összehasonlításban kedvező, a termelők hamarabb hagynak fel a tevékenység folytatásával és vállalnak más munkát, ha a piaci viszonyok kedvezőtlenebbé válnak. Részben ezzel indokolható a zöldségtermeléssel foglalkozó egyéni gazdaságok számának 5 év távlatában bekövetkezett nagy arányú visszaesése.

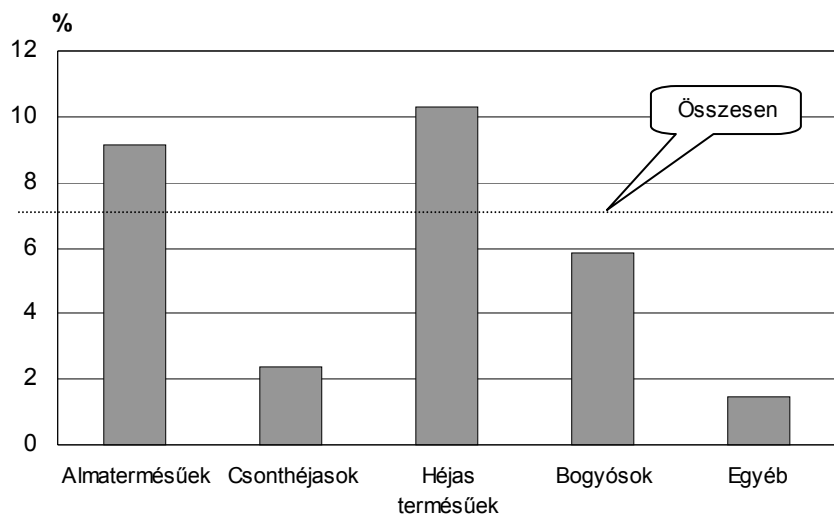
Gyümölcs- és szőlőtermesztés

2005-ben a régió 721 ezer hektár termőterületének 0,7%-a (5 130 hektár) – szemben az országos 1,5%-kal – tartozott a **gyümölcsös** művelési ágba. Ez azt jelentette, hogy az itteni gazdaságok művelték a magyarországi gyümölcsösök területének közel 6%-át. A zöldségtermesztőkhöz hasonlóan a gyümölcsstermesztéssel foglalkozók száma is csökkent az ezredforduló óta, a fogyás mértéke azonban mérsékeltebb ütemű volt. 2005 végén mintegy 12 ezer gyümölcsstermesztéssel foglalkozó gazdaságot regisztráltak a régióban, 41%-kal kevesebbet, mint 2000-ben. Az ültetvények felszámolása teljes egészében a – gazdálkodók 99%-át képviselő – egyéni gazdaságokban következett be. Ugyanakkor kedvező jel, hogy az említett időszakban az ültetvénnyel rendelkező társas vállalkozások száma 71-ről 86-ra emelkedett.

Mivel a régióban gyümölcsstermeléssel zömében az egyéni gazdálkodók foglalkoznak, az ültetvények mérete kicsi. A gazdaságok közel 58%-ának 1 000 m²-nél kisebb gyümölcskertje volt. Egybefüggő 30 hektár feletti ültetvényt csak a gazdasági szervezetek gondoztak, igaz közülük minden negyedik ennél nagyobb területet hasznosított. A növénytermesztéssel és a vegyes gazdálkodással foglalkozó gazdaságok ültetvényterületének nagyságkategória szerinti összetétele között nem mutatkozott lényeges különbség. Némi arányeltolódás az 1 000 m² alatti kategóriákban figyelhető meg, ugyanis amíg minden második növénytermeléssel foglalkozó gyümölcsösének kiterjedése 500 és 999 m² közé esett, az állattartással is foglalkozók mindössze 36%-a sorolódott ide. A 200 és 499 m² közötti kategóriában viszont a vegyes gazdaságok részesedése (16%) kétszer akkora volt, mint a kizárólag földműveléssel foglalkozóké.

A klimatikus és talajadottság a gyümölcskertészet számára – néhány hőmérsékleti viszonyokra és talajállapotokra érzékeny fajtól (kajszi, mandula) eltekintve – viszonylag kedvező termesztési feltételt biztosít. A gyümölcs csoportok közül a héjas-, és az almatermésűek előfordulása gyakoribb az országosnál.

A régió gazdálkodói által művel gyümölcssterület részesedése az országosból gyümölcs-nemenként, 2005



A fontosabb gyümölcsfajok közül az országos területből legnagyobb aránnyal a gesztenye részesedett, amely a Kőszegi- és a Soproni hegységben, valamint Zala lankás vidékein fordul elő nagyobb területeken. Annak ellenére, hogy a gesztenyéseket betegség

tizedeli, a régióban található az országos ültetvények fele, sőt itt takarították be a termés hattizedét. A héjas-gyümölcsűek közül említésre méltó a nagyobb területen előforduló dió és a kevésbé számottevő mogyoró részesedése. Országos viszonylatban az almatermésűek közül a körte jelentősége a legfontosabb, különösen a Zalaegerszegi és a Nagykanizsai kistérségben. (Az ország legnagyobb egybefüggő körtése Zalában található). A Nyugat-Dunántúlon létezett 2005-ben az ország körtéseinek közel 23%-a és itt szüretelték le a termés több mint egyharmadát.

Magyarországon, így a Nyugat-Dunántúlon is a legfontosabb és legnagyobb területen telepített gyümölcsfaj az alma. Termesztésének legideálisabb térsége ugyanakkor az Észak-Alföld vidéke, itt található az ültetvények közel kétharmada. A Nyugat-Dunántúlon a nagyüzemi termesztés a kelet-európai piacok elvesztése, a tároló- és hűtőházak, feldolgozó-üzemek hiánya miatt sokat veszített szerepéből. Fajtaváltással egybekötött ültetvények telepítése néhány éve indult el mérsékelt ütemben. Az alma népszerűsége a magántermelők körében ugyanakkor alig csökkent, szinte minden kiskertben megtalálható valamelyik fajtaváltozata. Mindezeket együttevve a régió gazdálkodói gondozták a magyarországi almások 9, és hasznosították a termés közel 8%-át.

A bogyósok közül a ribizkefélék elterjedése gyakori. A Nyugat-Dunántúlon írták össze az országban található piros és fehér ribizkék 8, feketeribizkék 9%-át. A termésmennyiség aránya mindegyik fajta esetében meghaladta a területi részesedést. A ribizke termesztésének népszerűségét az elmúlt években rontotta, hogy a felvásárlási árak csökkentek, így sokan hagyták gondozatlanul az ültetvényeket vagy vágták ki azokat.

A **szőlő** művelési ág kiterjedése meghaladta a gyümölcsösét, ezért részesedése a termőterületből valamivel magasabb, 0,9% volt. A Nyugat-Dunántúlon lakó kistermelők, illetve a három megyében bejegyzett vállalkozások gondozták az ország szőlőterületének mintegy 9%-át. Annak ellenére, hogy a szőlővel borított terület nagysága Észak-Alföld és Közép-Magyarország után a Nyugat-Dunántúlon a legalacsonyabb, a szőlőművelés és a borászat régmúltra tekint vissza. A régióban 60 gazdálkodó szervezet mellett több mint 32 ezer egyéni gazdálkodó foglalkozott szőlészettel és borkészítéssel. Ebből következően a szőlőtermesztés jórészt kisparcellákon történik, a borkészítés többnyire a saját szükséglet kielégítését szolgálja. A szőlő-ültetvények fele a fél hektárnál kisebb nagyságkategóriába tartozott. Az ilyen kisméretű ültetvények a Nyugat-Dunántúlon kívül csupán az észak-alföldi régióban jellemzőek.

A felmérés szerint a fontosabb fajtacsoportok közül az egyéb szőlők (azaz meghatározóan a direkt-termő fajták) magyarországi részesedése volt a legmagasabb. Területük aránya az országosból elérte a 23, termésmennyiségüké pedig megközelítette a 25%-ot. Ezeknek a szőlőskerteknek a többsége Vas és Zala agyagos talajú határvidéken található. Az alapvetően étkezési célból telepített fajták előfordulása elenyésző, az ország csemegeszőlő ültetvényeinek alig 6%-át gondozták a régióban. A borszőlők területének és termésmennyiségének részesedése valamelyest meghaladta a csemegeszőlőét, de még így sem érte el a tíz százalékot.

Agrotechnika

A talaj termőképességének fenntartásához, a kívánt hozamok eléréséhez elengedhetetlenül szükséges a megfelelő színvonalú tápanyag-utánpótlás. Az elmúlt másfél évtizedben a műtrágyázás lett a legelterjedtebb talajerő-visszapótlási módszer, miközben a

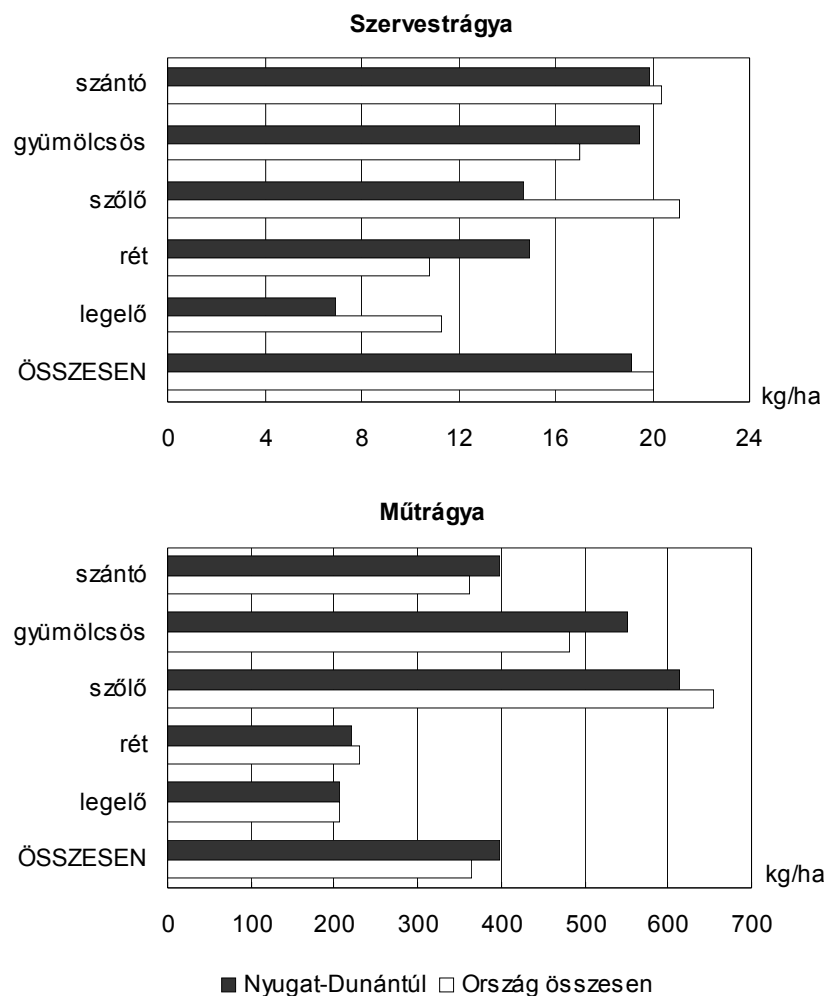
talaj agronómiai szerkezetét is kedvezően befolyásoló szervestrágyázás jelentősége csökkent. Utóbbi a használatok számának visszaesésével függött össze.

A gazdaságszerkezeti összeírás összesített adatai alapján 2005-ben csupán minden negyedik gazdaság juttatott ki istállótrágyát a földekre. Legnagyobb arányban a szántóval rendelkezők alkalmazták a tápanyag-utánpótlásnak ezt a módját, miközben az ültetvényt és gyepet gondozó istállótrágyázást folytató termelők aránya nem érte el a 8 százalékot. Ez alól a szőlészettel foglalkozó gazdasági szervezetek képeztek kivételt, ugyanis közülük minden ötödik elvégezte ezt az agrotechnikai műveletet.

A vizsgált évben a gazdaságok használatában lévő mezőgazdasági terület 13%-ára, mintegy 68 ezer hektárra szórtak ki istállótrágyát. A trágyázott terület kilenctizedén szántóföldi növénytermesztés folyt. A szántó 13,5%-át istállótrágyázták. Az egyéni gazdaságok szervestrágyázott szántójának aránya (18,4%) kétszer akkora volt, mint a társas vállalkozóké.

A műtrágyázás színvonala hazánkban közismerten magas volt az 1980-as évek végéig, amely több tényező együttes hatására az 1990-es években jelentősen visszaesett. A Nyugat-Dunántúlon 1986-ban a gazdasági szervezetek (állami gazdaságok, termelőszövetkezetek) a használatukban lévő szántóterület 98,5%-át látták el műtrágyával, a társas vállalkozások 2005-ben viszont már csak a szántó 85%-át tudták műtrágyázni.

Egy hektárra jutó szerves- és műtrágya mennyisége, 2005



2005-ben a gazdaságok négytizede a használatukban lévő termőterület háromnegyedét műtrágyázta. A gazdálkodási helyzet és a megfelelő eszközellátottság a legfőbb oka annak, hogy a műtrágyázást alkalmazó gazdaságok részesedése és az agrotechnikai kezelésben részesített terület aránya valamennyi fontosabb művelési ágban magasabb volt a szervezetek esetében, mint a kistermelők körében.

Az agrotechnikai színvonal egyik fontos mutatója az egységnyi területre kijuttatott szerves- és műtrágya mennyisége. 2005-ben a régióban egy hektár agrotechnikai kezelésben részesített termőterületre 19 kg szervestrágyát és (adalékanyagokkal együtt) mintegy 400 kg műtrágyát szórtak ki.

A fajlagos tápanyag-utánpótlás az 1980-as évek végén volt a legmagasabb, azóta nagymértékben visszaesett. Mindezt jól érzékelteti, hogy a régióban 1986-ban a közép- és nagyüzemek egy hektár szántóra – hatóanyagra számítva – 347,5 kg műtrágyát szórtak ki, 2005-ben már ennek a mennyiségnek csupán a négytizedét, 138 kg-ot.

A régióban a fajlagos tápanyag-utánpótlás összességében nem mutatott lényeges különbséget az országotól. A szervestrágya fajlagos mennyisége országosan, a műtrágyáé viszont a régióban volt magasabb.

TÁBLÁZATOK

A gazdaságok száma és megoszlása gazdaságcsoportok szerint

Régió	Gazdasági szervezetek		Egyéni gazdaságok		Összesen	
	2000	2005	2000	2005	2000	2005
Gazdaságok száma						
Közép-Magyarország	818	817	81 112	65 616	81 930	66 433
Közép-Dunántúl	1 030	939	88 931	64 385	89 961	65 324
Nyugat-Dunántúl	1 083	1 082	101 678	77 812	102 761	78 894
Dél-Dunántúl	1 417	1 361	122 824	91 066	124 241	92 427
Észak-Magyarország	970	988	134 655	90 435	135 625	91 423
Észak-Alföld	1 547	1 383	220 191	168 332	221 738	169 715
Dél-Alföld	1 517	1 357	209 143	149 231	210 660	150 588
ORSZÁG ÖSSZESEN	8 382	7 927	958 534	706 877	966 916	714 804
Megoszlása, %						
Közép-Magyarország	9,8	10,3	8,5	9,3	8,5	9,3
Közép-Dunántúl	12,3	11,8	9,3	9,1	9,3	9,1
Nyugat-Dunántúl	12,9	13,6	10,6	11,0	10,6	11,0
Dél-Dunántúl	16,9	17,2	12,8	12,9	12,8	12,9
Észak-Magyarország	11,6	12,5	14,0	12,8	14,0	12,8
Észak-Alföld	18,5	17,4	23,0	23,8	22,9	23,7
Dél-Alföld	18,1	17,1	21,8	21,1	21,8	21,1
ORSZÁG ÖSSZESEN	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

A gazdaságok száma és megoszlása termelési típusok szerint

Régió	Növénytermesztő gazdaságok		Állattartó gazdaságok		Vegyes gazdaságok	
	2000	2005	2000	2005	2000	2005
Gazdaságok száma						
Közép-Magyarország	33 485	26 839	24 874	22 873	23 571	16 721
Közép-Dunántúl	43 933	37 691	17 074	10 629	28 954	17 004
Nyugat-Dunántúl	49 719	46 359	10 985	7 654	42 057	24 881
Dél-Dunántúl	55 291	47 998	18 074	14 050	50 876	30 379
Észak-Magyarország	60 035	49 630	31 810	19 903	43 780	21 890
Észak-Alföld	77 714	75 391	53 818	37 439	90 206	56 885
Dél-Alföld	63 838	51 989	55 435	41 130	91 387	57 469
ORSZÁG ÖSSZESEN	384 015	335 897	212 070	153 678	370 831	225 229
Megoszlása, %						
Közép-Magyarország	8,7	8,0	11,7	14,9	6,4	7,4
Közép-Dunántúl	11,4	11,2	8,1	6,9	7,8	7,5
Nyugat-Dunántúl	12,9	13,8	5,2	5,0	11,3	11,0
Dél-Dunántúl	14,4	14,3	8,5	9,1	13,7	13,5
Észak-Magyarország	15,6	14,8	15,0	13,0	11,8	9,7
Észak-Alföld	20,2	22,4	25,4	24,4	24,3	25,3
Dél-Alföld	16,6	15,5	26,1	26,8	24,6	25,5
ORSZÁG ÖSSZESEN	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

**Az egyéni gazdaságok száma és megoszlása termelési típusok
és a gazdálkodás célja szerint a Nyugat-Dunántúlon**

Év	Növény- termesztő gazdaságok	Állattartó gazdaságok	Vegyes gazdaságok	Összesen
2000				
Csak saját fogyasztásra termel	32 737	7 810	20 744	61 291
Saját fogyasztáson felüli felesleget értékesíti	12 595	2 402	15 135	30 132
Elsősorban értékesítésre termel	4 565	540	4 057	9 162
Főként mezőgazdasági szolgáltatást végez	37	11	173	221
2005				
Csak saját fogyasztásra termel	29 428	5 346	12 631	47 405
Saját fogyasztáson felüli felesleget értékesíti	10 565	1 752	9 561	21 878
Elsősorban értékesítésre termel	5 560	436	2 458	8 454
Főként mezőgazdasági szolgáltatást végez	8	27	40	75
Megoszlása, %				
2000				
Csak saját fogyasztásra termel	65,6	72,6	51,7	60,8
Saját fogyasztáson felüli felesleget értékesíti	25,2	22,3	37,7	29,9
Elsősorban értékesítésre termel	9,1	5,0	10,1	9,1
Főként mezőgazdasági szolgáltatást végez	0,1	0,1	0,4	0,2
2005				
Csak saját fogyasztásra termel	64,6	70,7	51,2	60,9
Saját fogyasztáson felüli felesleget értékesíti	23,2	23,2	38,7	28,1
Elsősorban értékesítésre termel	12,2	5,8	10,0	10,9
Főként mezőgazdasági szolgáltatást végez	0,0	0,4	0,2	0,1

A gazdaságok száma és megoszlása gazdaságcsoportok és a bruttó termelési érték nagyságkategóriái szerint a Nyugat-Dunántúlon

Bruttó termelési érték nagyságkategória ezer Ft	Gazdasági szervezetek		Egyéni gazdaságok		Összesen	
	2003	2005	2003	2005	2003	2005

Gazdaságok száma

≤ 600	157	190	72 246	69 042	72 403	69 232
601 – 1 500	124	130	5 573	4 575	5 697	4 705
1 501 – 3 000	113	102	2 314	1 979	2 427	2 081
3 001 – 9 500	176	176	1 611	1 607	1 787	1 783
9 501 – 13 000	49	53	216	221	265	274
13 001 – 30 000	141	134	287	317	428	451
30 001 – 70 000	97	112	78	64	175	176
70 001 – 150 000	91	90	18	5	109	95
150 001 – 500 000	87	81	6	2	93	83
500 001 –	14	14	–	–	14	14
Összesen	1 049	1 082	82 349	77 812	83 398	78 894

Megoszlása, %

≤ 600	15,0	17,6	87,7	88,7	86,8	87,8
601 – 1 500	11,8	12,0	6,8	5,9	6,8	6,0
1 501 – 3 000	10,8	9,4	2,8	2,5	2,9	2,6
3 001 – 9 500	16,8	16,3	2,0	2,1	2,1	2,3
9 501 – 13 000	4,7	4,9	0,3	0,3	0,3	0,3
13 001 – 30 000	13,4	12,4	0,3	0,4	0,5	0,6
30 001 – 70 000	9,2	10,4	0,1	0,1	0,2	0,2
70 001 – 150 000	8,7	8,3	0,0	0,0	0,1	0,1
150 001 – 500 000	8,3	7,5	0,0	0,0	0,1	0,1
500 001 –	1,3	1,3	–	0,0	0,0	0,0
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

A gazdaságok száma és megoszlása termelési típusok és a bruttó termelési érték nagyságkategóriái szerint a Nyugat-Dunántúlon

Bruttó termelési érték nagyságkategória ezer Ft	Növénytermesztő gazdaságok		Állattartó gazdaságok		Vegyes gazdaságok	
	2003	2005	2003	2005	2003	2005

Gazdaságok száma

≤ 600	39 919	43 446	9 702	7 144	22 782	18 642
601 – 1 500	1 167	1 074	497	276	4 033	3 355
1 501 – 3 000	533	622	123	97	1 771	1 362
3 001 – 9 500	616	723	55	63	1 116	997
9 501 – 13 000	128	133	10	1	127	140
13 001 – 30 000	219	222	36	22	173	207
30 001 – 70 000	66	88	27	21	82	67
70 001 – 150 000	31	39	27	15	51	41
150 001 – 500 000	13	9	13	11	67	63
500 001 –	2	3	3	4	9	7
Összesen	42 694	46 359	10 493	7 654	30 211	24 881

Megoszlása, %

≤ 600	93,5	93,7	92,5	93,3	75,4	74,9
601 – 1 500	2,7	2,3	4,7	3,6	13,3	13,5
1 501 – 3 000	1,2	1,3	1,2	1,3	5,9	5,5
3 001 – 9 500	1,4	1,6	0,5	0,8	3,7	4,0
9 501 – 13 000	0,3	0,3	0,1	0,0	0,4	0,6
13 001 – 30 000	0,5	0,5	0,3	0,3	0,6	0,8
30 001 – 70 000	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3
70 001 – 150 000	0,1	0,1	0,3	0,2	0,2	0,2
150 001 – 500 000	0,0	0,0	0,1	0,1	0,2	0,3
500 001 –	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

A földterület nagysága és megoszlása termelési típusok és gazdaságcsoportok szerint a Nyugat-Dunántúlon

(hektár)

Év	Növénytermesztő gazdaságok	Állattartó gazdaságok	Vegyes gazdaságok	Összesen
----	----------------------------	-----------------------	-------------------	----------

Gazdasági szervezetek

2000	257 961	–	321 393	579 354
2003	210 498	43	314 206	524 747
2005	290 596	142	215 856	506 594

Egyéni gazdaságok

2000	84 448	1 399	176 248	262 095
2003	104 382	1 598	133 493	239 473
2005	123 580	1 126	140 115	264 821

Összes gazdaság

2000	342 409	1 399	497 641	841 448
2003	214 880	1 641	447 699	764 220
2005	414 176	1 268	355 971	771 415

Megoszlása, %

Gazdasági szervezetek

2000	44,5	–	55,5	100,0
2003	40,1	0,0	59,9	100,0
2005	57,4	0,0	42,6	100,0

Egyéni gazdaságok

2000	32,2	0,5	67,2	100,0
2003	43,6	0,7	55,7	100,0
2005	46,7	0,4	52,9	100,0

Összes gazdaság

2000	40,7	0,2	59,1	100,0
2003	28,1	0,2	58,6	100,0
2005	53,7	0,2	46,1	100,0

**A használt földterület nagysága termelési típusok, gazdaságcsoportok és művelési ágak szerint a Nyugat-Dunántúlon
2005**

(hektár)

Művelési ág	Növénytermesztő gazdaságok	Állattartó gazdaságok	Vegyes gazdaságok	Összesen
Gazdasági szervezetek				
Szántó	123 339	–	129 787	253 126
Konyhakert	–	–	4	4
Gyümölcsös	2 193	–	137	2 330
Szőlő	602	–	11	613
Gyep	4 076	–	21 171	25 247
<i>Mezőgazdasági terület</i>	<i>130 210</i>	<i>–</i>	<i>151 110</i>	<i>281 320</i>
Erdő	129 155	–	54 183	183 338
Nádas	686	–	–	686
Halastó	175	–	–	175
<i>Termőterület</i>	<i>260 226</i>	<i>–</i>	<i>205 293</i>	<i>465 519</i>
Művelés alól kivett terület	30 370	142	10 563	41 075
Összes terület	290 596	142	215 856	506 594
Egyéni gazdaságok				
Szántó	92 711	161	110 835	203 707
Konyhakert	1 356	204	807	2 367
Gyümölcsös	2 174	1	625	2 800
Szőlő	4 537	4	1 327	5 868
Gyep	3 837	6	14 117	17 960
<i>Mezőgazdasági terület</i>	<i>104 615</i>	<i>376</i>	<i>127 711</i>	<i>232 702</i>
Erdő	13 402	1	9 166	22 569
Nádas	26	–	3	29
Halastó	103	–	50	153
<i>Termőterület</i>	<i>118 146</i>	<i>377</i>	<i>136 930</i>	<i>255 453</i>
Művelés alól kivett terület	5 434	749	3 185	9 368
Összes terület	123 580	1 126	140 115	264 821
Összes gazdaság				
Szántó	216 050	161	240 622	456 833
Konyhakert	1 356	204	811	2 371
Gyümölcsös	4 367	1	762	5 130
Szőlő	5 139	4	1 338	6 481
Gyep	7 913	6	35 288	43 207
<i>Mezőgazdasági terület</i>	<i>234 825</i>	<i>376</i>	<i>278 821</i>	<i>514 022</i>
Erdő	142 557	1	63 349	205 907
Nádas	712	–	3	715
Halastó	278	–	50	328
<i>Termőterület</i>	<i>378 372</i>	<i>377</i>	<i>342 223</i>	<i>720 972</i>
Művelés alól kivett terület	35 804	891	13 748	50 443
Összes terület	414 176	1 268	355 971	771 415

**A használt földterület átlagos nagysága termelési típusok, gazdaságcsoportok és művelési ágak szerint a Nyugat-Dunántúlon
2005**

(hektár)

Művelési ág	Növénytermesztő gazdaságok	Állattartó gazdaságok	Vegyes gazdaságok	Összesen
Gazdasági szervezetek				
Szántó	231,0	–	733,3	356,0
Konyhakert	–	–	1,0	1,0
Gyümölcsös	29,2	–	12,5	27,1
Szőlő	11,4	–	1,6	10,2
Gyep	50,3	–	152,3	114,8
<i>Mezőgazdasági terület</i>	214,9	–	791,2	353,0
Erdő	535,9	–	1 260,1	645,6
Nádas	137,2	–	–	137,2
Halastó	12,5	–	–	12,5
<i>Termőterület</i>	330,2	–	1 074,8	475,5
Művelés alól kivett terület	148,9	12,9	94,3	125,6
Összes terület	364,2	12,9	1 130,1	506,6
Egyéni gazdaságok				
Szántó	3,3	–	5,0	3,9
Konyhakert	–	–	0,0	0,0
Gyümölcsös	0,2	–	0,2	0,2
Szőlő	0,2	–	0,1	0,2
Gyep	1,5	–	3,2	2,5
<i>Mezőgazdasági terület</i>	2,3	–	5,2	3,1
Erdő	2,9	–	2,5	2,7
Nádas	1,5	–	–	1,2
Halastó	1,3	–	–	1,4
<i>Termőterület</i>	2,6	–	5,5	3,3
Művelés alól kivett terület	0,1	0,1	0,1	0,1
Összes terület	2,7	0,2	5,7	3,4
Összes gazdaság				
Szántó	7,6	0,1	10,8	8,7
Konyhakert	0,0	0,0	0,0	0,0
Gyümölcsös	0,5	0,0	0,3	0,4
Szőlő	0,2	0,0	0,1	0,2
Gyep	3,0	0,1	7,8	5,9
<i>Mezőgazdasági terület</i>	5,1	0,1	11,2	6,7
Erdő	29,0	0,0	16,7	23,6
Nádas	32,4	–	0,4	23,8
Halastó	2,9	–	2,0	2,7
<i>Termőterület</i>	8,2	0,1	13,8	9,3
Művelés alól kivett terület	0,8	0,1	0,6	0,7
Összes terület	8,9	0,2	14,3	9,8

**A termőterület megoszlása gazdaságcsoportonként a termőterület
nagyságkategóriái szerint a Nyugat-Dunántúlon**

(százalék)

Termőterület nagyságkategóriája hektár	Gazdasági szervezetek		Egyéni gazdaságok		Összesen	
	2003	2005	2003	2005	2003	2005
0,09 alatt	0,00	0,00	0,29	0,22	0,09	0,08
0,10 – 0,14	0,00	0,00	0,39	0,28	0,12	0,10
0,15 – 0,19	0,00	0,00	0,75	0,88	0,24	0,31
0,20 – 0,49	0,00	0,00	2,95	2,62	0,95	0,93
0,50 – 0,99	0,00	0,00	2,62	2,02	0,85	0,72
1,00 – 1,99	0,01	0,01	3,66	2,61	1,18	0,93
2,00 – 2,99	0,01	0,01	3,30	2,38	1,07	0,85
3,00 – 3,99	0,01	0,01	2,62	2,21	0,85	0,79
4,00 – 4,99	0,01	0,01	2,18	1,63	0,71	0,58
5,00 – 9,99	0,07	0,07	9,52	7,73	3,12	2,78
10,00 – 19,99	0,20	0,25	13,32	9,95	4,43	3,68
20,00 – 49,99	0,97	1,01	18,37	16,73	6,59	6,58
50,00 – 99,99	1,68	2,08	13,79	14,71	5,59	6,56
100,00 – 199,99	3,79	3,95	14,93	22,3	7,38	10,45
200,00 – 299,99	5,71	4,73	8,56	10,33	6,63	6,71
300,00 – 499,99	4,14	6,55	1,69	3,20	3,35	5,36
500,00 – 999,99	8,97	11,35	1,06	0,21	6,42	7,40
1000,00 – 2499,99	25,53	23,35	0,00	0,00	17,30	15,08
2500 és több	48,90	46,63	0,00	0,00	33,12	30,11
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

A szántóföldön termelt növénycsoportok, fontosabb növények betakarított területe és megoszlása gazdaságcsoportonként a Nyugat-Dunántúlon

Növénycsoport, növény	Gazdasági szervezetek		Egyéni gazdaságok		Összesen	
	2003	2005	2003	2005	2003	2005
Betakarított terület, hektár						
Gabonafélék	155 109	160 383	140 142	163 171	295 251	323 554
Búza	64 255	..	51 012	..	115 267	..
Árpa	30 687	..	24 553	..	55 240	..
Kukorica	48 826	..	49 848	..	98 674	..
Száraz hüvelyesek	658	982	265	204	923	1 186
Burgonya	443	350	1 808	1 470	2 251	1 820
Zöldségfélék	753	332	871	410	1 624	742
Egyéb szántóföldi növények	5 509	5 384	1 480	1 082	6 989	6 466
Takarmánynövények	35 556	27 279	9 770	6 988	45 326	34 267
Lucernaszéna	11 073	..	4 501	..	15 574	..
Ipari növények	42 897	51 568	18 200	24 688	61 097	76 256
Napraforgómag	16 919	..	8 618	..	25 537	..
Repcemag	11 887	..	4 070	..	15 957	..
Cukorrépa	7 269	..	2 867	..	10 136	..
Összesen	240 925	246 278	172 536	198 013	413 461	444 291
Megoszlása, %						
Gabonafélék	64,4	65,1	81,2	82,0	71,4	72,8
Búza	26,7	..	29,6	..	27,9	..
Árpa	12,7	..	14,2	..	13,4	..
Kukorica	20,3	..	28,9	..	23,9	..
Száraz hüvelyesek	0,3	0,4	0,2	0,1	0,2	0,3
Burgonya	0,2	0,1	1,0	0,7	0,5	0,4
Zöldségfélék	0,3	0,1	0,5	0,2	0,4	0,2
Egyéb szántóföldi növények	2,3	2,2	0,9	0,5	1,7	1,5
Takarmánynövények	14,8	11,1	5,7	3,5	11,0	7,7
Lucernaszéna	4,6	..	2,6	..	3,8	..
Ipari növények	17,8	20,9	10,5	12,4	14,8	17,2
Napraforgómag	7,0	..	5,0	..	6,2	..
Repcemag	4,9	..	2,4	..	3,9	..
Cukorrépa	3,0	..	1,7	..	2,5	..
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

A zöldség-, a gyümölcs- és a szőlőtermesztő gazdaságok száma és részesedése az országból a Nyugat-Dunántúlon

Év	Zöldségtermesztő gazdaságok	Gyümölcstermesztő gazdaságok	Szőlőtermesztő gazdaságok
----	-----------------------------	------------------------------	---------------------------

Gazdasági szervezetek

2000	41	71	40
2003	40	87	49
2005	25	86	60

Egyéni gazdaságok

2000	7 919	20 558	34 175
2003	2 319	14 595	36 316
2005	1 307	12 058	32 335

Összes gazdaság

2000	7 960	20 629	34 215
2003	2 359	14 682	36 365
2005	1 332	12 144	32 395

Részesedés az ország összeséből, %

Gazdasági szervezetek

2000	10,0	12,1	12,7
2003	7,8	10,2	9,0
2005	5,4	9,6	9,8

Egyéni gazdaságok

2000	12,5	14,6	17,3
2003	6,8	12,2	18,6
2005	4,4	11,0	21,6

Összes gazdaság

2000	12,5	14,6	17,3
2003	6,8	12,2	18,6
2005	4,4	11,0	21,6

**A gyümölcsstermelő gazdaságok számának megoszlása a gyümölcssterület
nagyságkategóriája szerint a Nyugat-Dunántúlon**

(százalék)

Termőterület nagyság- kategóriája hektár	Gazdasági szervezetek	Egyéni gazdaságok	Összesen	Ebből:	
				növény- termesztő gazdaságok	vegyes gazdaságok
0,02 – 0,049	1,16	10,62	10,54	8,48	16,45
0,05 – 0,099	2,33	47,44	47,16	50,69	36,05
0,10 – 0,19	3,49	26,38	26,23	25,52	28,71
0,20 – 0,29	3,49	6,31	6,28	6,28	6,36
0,30 – 0,49	2,33	3,49	3,47	3,23	4,33
0,50 – 0,99	8,14	2,35	2,39	1,84	4,19
1,00 – 1,99	4,65	1,62	1,63	1,62	1,71
2,00 – 2,99	8,14	0,68	0,73	0,52	1,43
3,00 – 4,99	6,98	0,36	0,40	0,41	0,35
5,00 – 9,99	16,28	0,43	0,54	0,69	0,07
10,0 – 19,99	9,3	0,24	0,30	0,31	0,28
20,00 – 29,99	10,47	0,08	0,16	0,21	–
30,00 –	23,26	–	0,16	0,19	0,07
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

**13. Szerves- és műtrágyázás főbb művelési ágak szerint a Nyugat-Dunántúlon,
2005**

Művelési ág	Szervestrágyázást alkalmazó gazdaságok		Műtrágyázást alkalmazó gazdaságok		Szervestrágyázott alapterület		Műtrágyázott alapterület	
	száma	aránya %	száma	aránya %	hektár	aránya %	hektár	aránya %
Gazdasági szervezetek								
Szántó	190	26,7	547	76,9	24 145	9,5	216 175	85,4
Gyümölcsös	4	4,7	37	43,0	52	2,2	1 606	68,9
Szőlő	11	18,3	19	31,7	78	12,7	219	35,7
Rét	10	5,8	34	19,9	920	5,9	2 048	13,1
Legelő	6	7,1	10	11,8	3 073	32,1	741	7,7
Összes gazdaság	202	25,3	585	73,4	28 269	10,0	221 496	78,7
Egyéni gazdaságok								
Szántó	14 748	28,4	25 589	49,2	37 407	18,4	161 033	79,1
Gyümölcsös	549	4,6	1 521	12,6	330	11,8	748	26,7
Szőlő	2 437	7,5	5 137	15,9	618	10,5	1 049	17,9
Rét	107	1,6	181	2,8	688	4,4	889	5,7
Legelő	–	–	52	6,9	–	–	381	16,2
Összes gazdaság	18 975		30 939	40,7	39 286	16,9	164 284	70,6
Összesen								
Szántó	14 938	28,3	26 136	49,6	61 552	13,5	377 208	82,6
Gyümölcsös	553	4,6	1 558	12,8	382	7,4	2 354	45,9
Szőlő	2 448	7,6	5 156	15,9	696	10,7	1 268	19,6
Rét	117	1,7	215	3,2	1 608	5,1	2 937	9,4
Legelő	6	0,7	62	7,4	3 073	25,8	1 122	9,4
Összes gazdaság	19 177	25,0	31 524	40,7	67 555	13,1	385 780	75,1

MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSEK

Gazdaságküszöb: mezőgazdasági tevékenységet folytató, technikailag és gazdaságilag különálló termelőegység (háztartás), amely

2005. december 1-jén használt

termőterülete (szántó, kert, gyümölcsös, szőlő, rét, legelő, erdő, nádas, halastó külön-külön vagy együtt) legalább 1 500 m², vagy

gyümölcsös-, illetve szőlőterülete együtt legalább 500 m², vagy

2005. december 1-jén rendelkezett legalább

egy nagyobb élő állattal (szarvasmarha, sertés, ló, juh, kecske, bivaly) vagy

50 db baromfival (tyúkféle, liba, kacsa, pulyka, gyöngyös) vagy

25 – 25 házinyúllal, prémes állattal, húsgalambbal vagy

5 méhcsaláddal.

Gazdasági szervezet: jogi és nem jogi személyiségű vállalkozás, az egyéni vállalkozók és az egyéni gazdasági tevékenységet folytatók nélkül.

Egyéni gazdaság: a mezőgazdasági tevékenységet folytató háztartás és az adószámmal rendelkező egyéni vállalkozás által működtetett gazdaság.

Termelési típus:

Növénytermesztő gazdaság: földhasználatra alapozott tevékenységet folytat, csak a használt földterülete alapján minősül gazdaságnak.

Állattartó gazdaság: csak az állatállomány nagysága alapján minősül gazdaságnak.

Vegyes gazdaság: mind a földterület, mind az állatállomány nagysága alapján gazdaságnak minősül.

A gazdálkodás célja: (kizárólag egyéni gazdaságok esetében értelmezhető)

Csak saját fogyasztásra termel: a gazdaság a megtermelt termékeket nem értékesíti.

Saját fogyasztáson felüli felesleget értékesít: a gazdaság a megtermelt termékekből a saját fogyasztáson felüli részt értékesíti.

Elsősorban értékesítésre termel: A gazdaság a megtermelt termékek több mint felét értékesíti.

Bruttó termelési érték: A veszteségmentes termelés értéke fajlagos mutatók (területegységre, illetve egy állatra jutó érték) alapján számítva.

Használt földterület: a megfigyelési időszakban a mezőgazdasági tevékenységet végző gazdaság – a földtulajdoni nyilvántartástól függetlenül – tényleges használatában lévő földterület, ahol a földhasználó viselte a művelés kockázatát, övé volt a földhasznosításból elért haszon vagy veszteség. Egy adott gazdaság rendelkezhet saját tulajdonú, bérelt és egyéb jogcímen használt földterülettel.

Művelési ág: a földterületre jellemző, tényleges hasznosítási mód, mely lehet szántó, konyhakert, gyümölcsös, szőlő, gyeper (rét, legelő együtt), erdő, nádas, halastó és művelés alól kivett terület.